

Rapport

Datum ÅÅÅÅ-MM-DD

Diarienummer RS XXX-ÅÅÅÅ

Västra Götalandsregionen

Koncernavdelning data och analys

Handläggare: Göran Henriksson

Telefon: 0709 – 94 85 43

E-post: goran.henriksson@vgregion.se

ARBETSMATERIAL

Avrapportering till uppdraget

Samhällsekonomiska kalkyler av sociala investeringar

Postadress:	Besöksadress:	Telefon:	Webbplats:	E-post:
Regionens Hus 462 80 Vänersborg	Södra Hamngatan 37-41 Göteborg	010-441 00 00	www.vgregion.se	goran.henriksson@vgregion.se

Innehåll

Inledning.....	3
Uppdragsbeskrivning.....	3
Process.....	3
Resultat.....	4
Implementera logikmodellen.....	4
Riktlinjer för beräkningen och själva modellen.....	5
Samordnade insatser för ökad skolnärvaro.....	6
Tillsammans för barnen.....	8
Föreslå hur stöd till projekten ska utformas för att genomföra samhällesekonomiska kalkyler.....	9
Komplettera den samhällseconomiska kalkylen (punkt 3) med en modell för att beräkna undvikbara kostnader.....	9
Slutsatser.....	10

Inledning

Syftet med uppdraget var att undersöka förutsättningarna för att genomföra samhällsekonomiska kalkyler för VGR:s sociala investeringar.

Uppdragsbeskrivning

I uppdraget ingick att:

1. Implementera ”logikmodellen” som stöd för att beskriva den logiska kedjan från resurser och aktiviteter till resultat och effekter.
2. Ta fram riktlinjer för hur insatsernas kostnader ska beräknas.
3. Ta fram en modell för samhällsekonomiska kalkyler baserad på livsinkomst.
4. Föreslå hur stöd till projekten ska utformas för att genomföra samhällsekonomiska kalkyler.
5. Komplettera den samhällsekonomiska kalkylen (3) med en modell för att beräkna undvikbara kostnader.

Process

Uppdraget har genomförts i en arbetsgrupp bestående av Mats Granér, Göran Henriksson och Maria Gäbel (SIM-processledare). Under processen har även Joakim Malmborg Heiling, Göteborgs stad, anslutit till arbetsgruppen.

Inledningsvis diskuterade arbetsgruppen hur modellen skulle utvecklas mot bakgrund av tidigare erfarenheter från andra aktörer, t.ex. Norrköping, Örebro.

Gruppen bedömde att befintliga modeller skulle bli svåra att använda, fr.a. för att de omfattar enbart en huvudman - kommunen - vilket gör det lättare att få fram nödvändiga kostnadsdata för verksamheterna. SIM har ju som utgångspunkt att regionala och kommunala verksamheter ska samverka inom projektet. Därtill kommer problemet att effektutvärderingar av insatser vanligen baseras på mätningar inom ett relativt kort tidsintervall. Därför blir det en öppen fråga om insatsen leder till uteblivna samhälleliga kostnader på sikt. Befintliga analyser tenderar att resultera i oerhört stora uteblivna kostnader vilket skulle innebära en ofantligt stor samhällelig ”vinst”.

Arbetsgruppen beslöt därför att istället använda sig av begreppet *utebliven livsinkomst* till följd av att inte uppnå gymnasiebehörighet. Den bakomliggande logiken handlar om att individer utan gymnasiebehörighet tenderar att i högre grad riskera arbetslöshet, och i arbetslivet ha en lägre lönenivå än anställda med gymnasiebehörighet. Genom att analysera data på inkomster bland individer med och utan gymnasiebehörighet har Hultkrantz m.fl. kunnat beräkna en genomsnittlig livsinkomst för dessa grupper och funnit att den genomsnittliga skillnaden uppgår till 1,1 mkr¹, vilket således motsvarar den uteblivna livsinkomsten av att inte uppnå gymnasiebehörighet. Detta ska ses som ett ”partiellt samhällsekonomiskt perspektiv” eftersom vissa samhällskostnader inte ingår i detta begrepp, t.ex. välfärdsinstitutionernas kostnader. Det pågår ett utvecklingsarbete på Örebro universitet för att ta fram ett mer komplett samhällsekonomiskt perspektiv (se punkt 5 i uppdraget) men för vårt syfte med att

¹ Hultkrantz, L., Karpaty, P., & Vimefall, E. (2017). Education-earnings linkage for assessing societal benefits of interventions for children and youth in Sweden. *Psychosocial Intervention*, 26(3), 171–179.

ta fram en principiell modell för en samhällsekonomisk kalkyl (punkt 3 och 4 i uppdraget) fungerar livsinkomsten utmärkt.

Gruppen beslöt att som grund för beräkningsmodellen använda en *break even-ansats* vilket innebär att kalkylen syftar till att beräkna

- hur många elever som behöver uppnå gymnasiebehörighet som en följd av investeringen för att investeringen ska bedömas vara ”lönsam”, i betydelsen att kostnaden för investeringen kan förväntas återföras till samhället i form av vunnen livsinkomst.
- hur många elever som kan förväntas uppnå gymnasiebehörighet som en följd av investeringen.

På så sätt undviker man att göra antaganden om framtida samhällskostnader i olika verksamheter men ändå kunna relatera investeringskostnaden till en någorlunda konsistent beräkning av ett framtida monetärt värde som en följd av en viss investering.

För att kunna utveckla och testa modellen beslöt gruppen vidare att pröva beräkningsmodellen på två skarpa investeringar, Samordnade insatser för ökad skolnärvaro i stadsdelen Majorna/Linné i Göteborg samt Tillsammans för barnen i Trollhättan, som två fallstudier.

SIM-processledaren organiserade upp möten med respektive projektgrupp och har svarat för fortlöpande kommunikation med dessa.

Resultat

Här redogörs för de fem deluppdragen i uppdragsbeskrivningen.

Implementera logikmodellen

Logikmodellering syftar till att systematiskt beskriva vilka mål, effekter och resultat som förväntas i en satsning, utifrån de aktiviteter som genomförs med hjälp av tillgängliga resurser. Den ger en överblick över de logiska sambanden mellan resurser, aktiviteter och mål och gör det därmed lättare att på förhand identifiera eventuella brister i projektplanen – brister logiken beträffande om målen kan uppnås genom planerade aktiviteterna med hjälp av de resurser som står till buds?

Eftersom logikmodelleringen bygger på mer eller mindre underbyggd kunskap om samband mellan aktiviteter och önskade utfall skapar modelleringsprocessen ett underlag som kan användas för att genomföra en samhällsekonomisk kalkyl.

SKL:s Logikmodell² användes som ett ramverk för samtalen med de båda projektledningarna. Det är viktigt att investeringen följer en genomtänkt logik – projektledningen som utförare och koncernkontoret som finansiär måste ha en gemensam bild av vad det är som investeringen ska uppnå, hur det ska gå till att uppnå dessa mål samt vilka resurser som behövs för att kunna göra det. Om inte en sådan samsyn finns är risken stor för att projektet tar en annan väg än vad man tänkt eller rent av misslyckas. Förutom det blir det också svårt att samla in information som är nödvändig för att göra en samhällsekonomisk kalkyl – en

² Se SKL:s hemsida för en redovisning och motivering till logikmodellen:

<https://www.uppdragpsyiskhalsa.se/sociala-investeringar/arbets-sa-har-med-sociala-investeringar/>

sådan bygger på konsistens mellan resurser, insatser och deras effekter i förhållande till önskat mål.

En viktig erfarenhet från tidigare SIM-arbete är att projekt-ansökningarna ofta har mer eller mindre stora brister beträffande logiken i projektens genomförande. Det har därför krävts omfattande stöd från VGRs SIM-processledare för att projektmålen ska bli rimliga i förhållande till de resurser som finns tillgängliga för att genomföra de planerade aktiviteterna. Det har behövts i genomsnitt 2-3 möten per projekt för att projektmodellen ska bli logiskt sammanhängande.

Inom ramen för uppdraget modifierades den logikmodell som SKL tagit fram, för att passa en *break even*-ansats bättre samt att det långsiktiga målet preciserades till att fler elever ska uppnå gymnasiebehörighet. Denna modifierade modell prövades på de två projekten. Möjligen var modifieringen en överloppsgärning – den verkade snarare skapa viss förvirring vilket sannolikt beror på att projektgrupperna tidigare arbetat med SKLs originalmodell.

Riktlinjer för beräkningen och själva modellen

Riktlinjerna för hur beräkningen ska göras sammanfaller till stor del med punkt 3, hur modellen för samhällsekonomiska kalkyler baserade på livsinkomst ska utvecklas.

Själva beräkningen görs i fyra punkter:

1. *Skapa en simulerad population* baserad på tillgängliga data över antalet i målgruppen och andelen av dessa som deltar i insatsen.
2. *Skaffa kunskap om effektiviteten i insatserna*, dvs hur stor andel av de som deltar i insatsen som når målet med insatserna. Effekten bör kunna mätas med någon form av relativt mått, ex riskkvot eller oddskvot, vilket förutsätter att det även finns någon form av kontrollgrupp.
3. *Skaffa kunskap om styrkan i sambandet* mellan insatsens mål och skolresultat. Även här behövs någon form av riskmått.
4. Använda den simulerade populationen som data till en *bayesiansk estimering av antalet elever* som klarar gymnasiebehörighet i insatsgruppen respektive kontrollgruppen.

Givet antagandena i punkterna 1–3 ovan beräknas i punkt 4 dels ett förväntat antal elever som bedöms klara gymnasiebehörighet som en följd av investeringen, dels – och kanske viktigare – hur stor sannolikheten är för att investeringen ska kunna uppnå *break even* eller bättre, samt sannolikheten för att investeringen *inte* kommer att leda till någon skillnad.

Denna principiella modell prövades på de två projekten i Göteborg respektive Trollhättan. Det förstnämnda valdes som ett ”enklare” beräknings-case med tanke på att projektmålet, minskad skolfrånvaro, är kopplat till det långsiktigare målet att uppnå gymnasiebehörighet. Det senare projektet handlar om att man med ett utökat antal hembesök till nyblivna föräldrar genomför insatser vilka syftar till att stödja ett bra föräldraskap vilket i sin tur förväntas gynna en god kognitiv utveckling och därmed öka förutsättningarna att klara gymnasiebehörighet 13-15 år senare.

Samordnade insatser för ökad skolnärvaro

Projektet ”Samordnade insatser för ökad skolnärvaro” beviljades 4,8 mnkr från VGRs sociala investeringsmedel för att bedriva projektet 2018-2020. Projektägare VGR-partner är Västerleden Vårdcentral AB. Den totala budgeterade projektkostnaden är drygt 9,6 mnkr vilket i denna beräkning antas motsvara den faktiska kostnaden för att genomföra insatser enligt projektmodellen³. För att vara ”lönsam” i ett samhällsligt perspektiv bör investeringen på 9,6 mnkr motsvaras av en ”vunnen” framtida livsinkomst på minst 9,6 mnkr. Eftersom varje elev som inte når gymnasiebehörighet beräknas få en livsinkomst som är 1,1 mnkr mindre än om hen hade haft gymnasiebehörighet skulle antalet elever som till följd av insatserna i projektet lyckas nå gymnasiebehörighet vara 8,7 och om vi avrundar nedåt så behöver alltså minst 8 elever lyckas för att vara samhällsligt ”lönsamt”.

Projektgruppen räknar med att kunna ha 20 elever med hög frånvaro i insatser samtidigt. Om man antar att några kommer att falla ifrån, andra att lyckas minska sin frånvaro så att de inte längre deltar i projektet, antar vi att 30 elever kommer att ingå i investeringen under projekttiden.

Det är projektgruppens bedömning att omkring 80% av elever som deltar i projektet kommer att kunna minska sin frånvaro i betydande grad, vilket i detta sammanhang antas minska risken att misslyckas med att uppnå gymnasiebehörighet till en ”normal” risk, dvs omkring 10%.

För beräkningen gjordes en tämligen omfattande litteratursökning i databaserna ERIC, SWEREF och Web of Science. Trots det återfanns inga studier som belyser sambandet mellan frånvaro och skolmisslyckanden i grundskolan (school failures; compulsory school) i kvantitativa riskmått. Inte heller kunde Skolverket påvisa några sådana studier (kontakt via telefon och mejl) och man hade heller inte kännedom om forskningsläget kring denna frågeställning. Den studie som beräkningen fick baseras på är en holländsk undersökning av sambandet mellan skolfrånvaro och dropout under gymnasietiden⁴. I den redovisas en överrisk på ca 40% för dropout bland elever med hög skolfrånvaro under grundskoletiden. Under antagandet att den överrisken är en lätt underskattning av risken för att inte uppnå gymnasiebehörighet antogs för beräkningen att överrisken i frånvarogruppen att inte uppnå gymnasiebehörighet är 50%, dvs motsvarande 15% i absoluta termer.

Under antagandet att 15% underskattar den verkliga risken gjordes även en beräkning då risken är 3 ggr högre än den ”normala”, dvs 30%.

En bayesiansk skattning bygger på att man använder *befintlig* kunskap om styrkan i ett visst samband, t.ex. från tidigare forskning, tillsammans med egna data. Poängen är att man då kan väga in befintlig kunskap i analysen av egna data. Om man har ett relativt litet datamaterial så kan man därför ta stöd i befintlig kunskap och få säkrare skattningar av egna data.

I vårt fall utgörs egna data av en simulerad population av 30 elever med hög frånvaro där vi i ena fallet (projekt-gruppen) antar att 24 elever kommer att lyckas minska sin frånvaro så att de får samma risk för att inte nå gymnasiebehörighet

³ En budgeterad kostnad bygger ju på uppskattningar av framtida kostnader och kan därför över/underskatta de faktiska kostnaderna.

⁴ Cabus, SJ, De Witte, K. School absenteeism and Dropout - A Bayesian duration model. Conference proceedings paper. <https://pdfs.semanticscholar.org/19e8/c9d54a78e0c48004984eaf88caa6bdbd9c49.pdf>

som elever utan frånvaro, dvs cirka 10%, medan 6 av eleverna inte har någon effekt av projektet och därför har kvar en större risk (15% resp 30% i den andra beräkningen). I det andra fallet har samtliga 30 elever (kontrollgruppen) kvarvarande hög frånvaro och därför kvarstående högre risk (15% resp 30%) att inte nå gymnasiebehörighet.

Den bayesianska skattningen går till så att man lägger in sina antaganden om andelar och risker i en statistisk modell och låter datorn använda egna data för att beräkna antalet elever som kan förväntas att inte nå gymnasiebehörighet i projektgruppen jämfört med kontrollgruppen. Osäkerheten i skattningen beror dels på storleken av det egna datamaterialet – ju större mängd data desto säkrare skattning, dels på osäkerheten i befintlig kunskap – ju säkrare kunskap desto säkrare skattning.

Resultatet från den bayesianska skattningen redovisas i tabellerna nedan. Tabell 1 redovisar utfallet från beräkningen med antagandet att risken för skolmisslyckande om eleven har hög frånvaro är 1,5 ggr högre än bland andra elever och i tabell 2 ses utfallet beräknat på en risk som är 3 ggr så hög.

Tabell 1 antal elever som kan förväntas nå gymnasiebehörighet i projektgrupp, kontrollgrupp och skillnaden mellan de båda grupperna under antagandet att risken för ett misslyckande är **1,5 ggr så stor** bland frånvaroelever jämfört med övriga elever.

Förväntat antal elever som inte når behörighet		Osäkerhetsintervall	
		2.5 percentilen	97.5 percentilen
Projekt-grupp	3	1	7
"Kontrollgrupp"	4	2	8
Skillnad mellan grupperna	1	-3	5

Om vi utgår från att överrisken att inte nå gymnasiebehörighet är 1,5 ggr större bland frånvaro-elever än bland övriga elever kan vi förvänta oss att 3 elever i projektgruppen kommer att misslyckas nå behörighet. Men det finns ett relativt stort osäkerhetsintervall vilket innebär att antalet kan variera mellan 1 och 7 elever.

I kontrollgruppen kan vi förvänta oss att 4 elever kommer att misslyckas med att nå gymnasiebehörighet men också att antalet kan ligga mellan 2 och 8 elever.

Enligt denna beräkning kan vi alltså förvänta oss att projektet kommer att leda till att 1 elev mer kommer att klara gymnasiebehörighet än vad som annars varit fallet. Men vi ser även att osäkerheten i beräkningen blir stor: antalet elever kan variera mellan -3 elever (dvs att det i projektgruppen blir *färre* som klarar gymnasiebehörighet än i kontrollgruppen) till att det blir upp till 5 fler elever.

Om vi istället antar att överrisken bland frånvaroelever är betydligt högre, dvs 3 ggr så hög som bland övriga elever, får vi resultaten i tabell 2.

Tabell 2 antal elever som kan förväntas nå gymnasiebehörighet i projektgrupp, kontrollgrupp och skillnaden mellan de båda grupperna under antagandet att risken för ett misslyckande är 3 ggr så stor bland frånvaroelever jämfört med övriga elever.

	Förväntat antal elever som inte når behörighet	Osäkerhetsintervall	
		2.5 percentilen	97.5 percentilen
Projekt-grupp	4	1	7
"Kontrollgrupp"	9	2	14
Skillnad mellan grupperna	5	0	10

Då blir skillnaderna betydligt större. I projektgruppen kan man förvänta att 4 elever kommer att misslyckas med behörighet medan i kontrollgruppen 9 elever kan förväntas att misslyckas. Med denna högre överrisk kan man därför förvänta att ytterligare 5 elever kommer att nå gymnasiebehörighet som en följd av projektet. Men återigen är osäkerheten relativt stor – antalet elever kan variera mellan 0 och 10 elever.

Kan vi förvänta oss att projektet uppnår break even, dvs *hur stor sannolikhet är det att skillnaden mellan kontrollgrupp och projektgrupp uppgår till 8 elever eller fler?*

I det förra fallet, med en risk 1,5 ggr högre bland frånvaroelever, kommer sannolikheten att nå break even att vara knappt 1%, dvs nästan obefintlig.

Om överrisken är högre (3 ggr) kommer sannolikheten att nå break even att öka till drygt 13% vilket dock fortfarande är en låg sannolikhet.

Tillsammans för barnen

Projektet Tillsammans för barnen beviljades 1,6 mnkr ur Västra Götalandsregionens sociala investeringsmedel och totalkostnaden för projektet budgeterades till drygt 3,2 mnkr. Projektägaren är Caphio läkarhus AB, Hjortmossen och projektpartner är Arbetsmarknads- och socialtjänst förvaltningen, Trollhättans stad.

Syftet med detta projekt är att möta nyblivna föräldrar tidigt för att skapa goda relationer och tillit till både BVG och socialtjänst i Kronogården i Trollhättans kommun. Metoden går ut på att BHV tillsammans med kommunens socialtjänst genomför totalt 6 hembesök till nyblivna föräldrar i ett område med stort behov av stöd enligt den modell som tillämpas inom BHV. Det gör det möjligt att skraddarsy stödet till de barnfamiljer som behöver det. Grundkonceptet bygger i stora delar på det program för utökade hembesök som implementeras i Rinkeby och vars tidiga utvärdering visat på påfallande goda resultat.

I ansökan framgår att det 2017 fanns 75 nyfödda barn inskrivna på BVC vilket antas vara det antal barn som deltar i projektet. Dessa fanns i de 45 familjer som tackat ja till att vara med. I ansökan framgår även att ytterligare 30 familjer finns i området men tackat nej eller inte erbjudits vara med. Det innebär därför att om projektet använder en mer offensiv värvning kan barngruppen därför ökas.⁵

Den samhällsekonomiska kalkylen för detta projekt bygger på antagandet att de utökade hembesöken påverkar på olika sätt barnets kognitiva förmåga under de första levnadsåren vilket i sin tur kommer att förbättra barnets chans att nå gymnasiebehörighet så småningom (kognitiv utveckling utgör den faktor som har ett samband till skolresultat).

Man kan notera att antalet elever som behövs för att uppnå *break even* i detta projekt är avsevärt lägre pga. den lägre projektkostnaden. Det skulle räcka med att 3 elever når gymnasiebehörighet som en följd av att de vuxit upp i familjer som varit med i projektet.

Men i detta projekt är sambanden betydligt svårare att hantera. Det är svårt att ha någon uppfattning om hur stor effekt de utökade hembesöken kommer att ha på barnets kognitiva utveckling, även om befintliga utvärderingar antyder att man kan förvänta sig även sådana effekter⁶.

Även här gjordes en omfattande litteratursökning efter studier som ger kvantitativa mått på styrkan i sambandet mellan kognitiv utveckling vid 2-3 års ålder och skolresultat. Inte heller här kunde några studier återfinnas som kunde ge vägledning för beräkningen. Dessutom gör avståndet i tid att man måste väga in en rad faktorer som på olika sätt påverkar risken för ett skolmisslyckande 13-15 år senare. Det är helt enkelt inte möjligt att göra något meningsfullt antagande om hur stor risken är.

Därmed finns inte förutsättningar för att göra någon meningsfull beräkning av projektet.

Föreslå hur stöd till projekten ska utformas för att genomföra samhällsekonomiska kalkyler.

Det har krävts en rad kontakter, samtal och avstämningar med de båda projekten för att ringa in vilken information som är möjlig och meningsfull att samla in. *Logikmodellen* har tjänat som ett stöd för denna dialog genom att den underlättar en förståelse för hur man kommer att kunna veta om projektet uppnår såväl de intermediära som långsiktiga målen.

Komplettera den samhällsekonomiska kalkylen (punkt 3) med en modell för att beräkna undvikbara kostnader.

Att använda förlorad livsinkomst är som tidigare nämnts ett partiellt samhällsekonomiskt perspektiv och innebär att den samhällsekonomiska kostnaden för att inte uppnå gymnasiebehörighet underskattas. För vårt uppdrag

⁵ Det är oklart i vad mån man kommer att nå familjer som är svårare att involvera, och om det isf innebär att barngruppen ökar. I Hjortmossen har alltså 40% tackat nej men det borde gå att få ner (i Rinkeby var bortfallet $17/119 = 14\%$)

⁶ Marttila A, Lindberg L, Burström K, Kulane A, Burström B. Utökad hembesöksprogram för förstagångsföräldrar – samverkan mellan Rinkeby BVC och föräldrarådgivare inom Rinkeby-Kista socialtjänst. Slutrapport utvärdering 2017. Stockholm: Karolinska Institutet, 2017.

enligt punkt 3 och 4 innebär inte detta något hinder men för att en ”skarp” samhällsekonomisk kalkyl ska vara ändamålsenlig behöver livsinkomsten kompletteras med relevanta samhällskostnader, t.ex. inom välfärdssektorn.

Ett sådant arbete pågår på Örebro universitet (Lars Hultkrantz, Elin Vimefall) på uppdrag av Västra Götalandsregionen. Hultkrantz och hans team beräknar där som ett första steg utbildningskostnader i åldrarna 16–20 år för att uppnå gymnasiebehörighet. Uppdraget slutförs under 2018.

Slutsatser

Den modell som skisserats under avsnitt 4.2 visserligen fungerar men *bara under förutsättning* att det finns tillgång till dels någon form av effektmått av själva insatsen på det önskade utfallet, dels någon form av mått på styrkan av sambandet mellan det önskade utfallet av insatsen och risken att misslyckas nå gymnasiebehörighet. Själva beräkningsmodellen (den bayesianska skattningen) fungerar som förväntat.

- Det medför flera problem om kalkylmodellen ska användas som en ”förkalkyl” för att bedöma hur stor den samhällsekonomiska lönsamheten kan förväntas bli av en viss satsning. Däremot torde beräkningsmodellen fungera utmärkt i en ”efterkalkyl”, t.ex. som ett led i utvärderingen av en investering, eftersom man då har tillgång till data om vilka resurser och insatser som haft vilka effekter.
- Det kräver att insatserna bygger på beprövade och utvärderade metoder så att nödvändiga effektmått är tillgängliga. Men om SIM-investeringar samtidigt ska vara innovativa innebär det per definition att metoderna sannolikt är dåligt utvärderade och därmed svåra att bedöma ”lönsamheten”. Däremot skulle man kunna på sikt samla på sig kunskap om investeringarnas effektivitet genom att följa dem över tid och registrera relevant information för att kunna använda för att bedöma ansökningar som tänker använda liknande metoder. Men det kräver en stor uthållighet över flera år och det innebär även att investeringarna blir mindre innovativa.
- Det är av teoretiska skäl önskvärt att stödja riktigt tidiga insatser, dvs redan under spädbarnstiden, med tanke på att sådana har en betydligt högre *return of investment*⁷. Men här gör de långa tidsintervallen det svårt eller omöjligt att göra en meningsfull bedömning av ”den samhällsekonomiska lönsamheten” – det finns alltför många faktorer som interagerar och påverkar risken för ett skolmisslyckande under de 15 år som förlöper fram till åk 9 och som det inte finns någon möjlighet att väga in i en beräkning.
- Det är svårt för projektledningarna att leverera nödvändig information för en förkalkyl. De ”kalkyler” som görs i ansökan bygger på alltför lösa antaganden och använder storheter som för vårt uppdrag är mer eller mindre irrelevanta. Detta är, givet de osäkerheter som finns beträffande orsakssambanden, inte alls konstigt. Logikmodellen kan här tjäna som en struktur för den dialog med projektledningarna som är nödvändig för att få fram relevant information för en samhällsekonomisk kalkyl.

Styrgruppen för SIM bör ta ställning till

⁷ Heckman, J. (2006). Skill Formation and the Economics of Investing in Disadvantaged Children. *Science*, 312(5782), 1900–1902.

1. i hur stor utsträckning investeringarna måste vara innovativa, vilket försvårar eller omintetgör möjligheterna att göra *förkalkyler*. Sådana förutsätter att de metoder som ska användas är beprövade och utvärderade.
2. nödvändigheten av att ha kvar det långsiktiga målet, att fler elever ska gå ut skolan med gymnasiebehörighet, och istället använda mer flexibla målformuleringar som är mer direkt kopplade till investeringen (vilket förstås *inte* behöver innebära att investeringen inte påverkar risken för skolmisslyckande). Det skulle göra det möjligt att också använda SIM till investeringar med högre *return of investment* tidigt i livet.

Styrgruppen bör vidare se till att tillräckligt stöd för implementeringen av logikmodellen finns på plats eftersom den hjälper projektgruppen klargöra målet med investeringen, hur det ska gå till att uppnå målen och med vilka resurser man ska göra det. En genomtänkt effekt-logik ger en grund för att kunna göra en meningsfull kalkyl.